Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย*

Strategic Leadership of Administrators Phrapariyattidhamma School General Education Chiangrai Province

รุ่งโรจน์ ธรรมอัน (Rungroj Tham-am)**
อินทร์ จันทร์เจริญ (In Chanjarain)***
วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (Weeraphan Siririrth)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรสนับสนุนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2555 จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้รักษาสถานภาพเดิม ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม ด้านผู้บริหารกระบวนการ และด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ควรใช้หลักการจัดการแนวธุรกิจมาประยุกต์ใช้ ควบคุมการดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถเสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ , โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study; 1) the strategic leadership of Phrapariyattidhamma School General Education Chiangrai Province and 2) the suggestion of the

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย” หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย

** นักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย (M.Ed in Educational Administration at Graduate School , Chiangrai College)

*** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย e-mail: siririth@gmail.com (Adviser in Educational Administration at Graduate School, Chiangrai College)

strategic leadership of Phrapariyattidhamma School General Education Chiangrai Province. The sample size 202 people that consisted of administrators , teachers and officers under the Phrapariyattidhamma School General Education Chiangrai Province. The instrument was used the questionnaire with five-level scale included the level of strategic leadership which the reliability was 0.97. The statistics used in the data analysis were percentage (%) mean ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D.).

The results showed that 1) the strategic leadership of Phrapariyattidhamma School General Education Chiangrai Province, as a whole and an individval, were at high level. In order mean from maximum to minimum were as follows; Status Que Guardian, High-Control Innovator, Process Manager and Participative Innovator respectively and 2) the suggestion the strategic leadership of Phrapariyattidhamma School General Education Chiangrai Province should apply business management to conduct school systems such as administrators should ask for other people's opinions or other people should share their opinions to create academic activities.

Keywords : Strategic Leadership , Phrapariyattidhamma School General Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัฒน์ซึ่งความรู้และวิธีการที่จะนำมาใช้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสลับซับซ้อนในการดำเนินการมีมากขึ้น จำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาปรับใช้อยู่เสมอ การบริหารจัดการศึกษาก็มีปัญหาและความจำเป็นต่างๆ มากมายเช่นกัน ผู้ที่เป็นผู้บริหารจำต้องมีสมรรถนะทั้งความรู้ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมสูง จึงจะทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2549: 11) ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จ การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเริ่มต้นด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนก่อนเป็นอันดับแรก เพราะนั่นคือการกำหนดทิศทาง เป็นการวางเป้าหมายในอนาคต สภาพการทำงานของทุกองค์กรในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นภาคราชการ ภาครัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนส่วนใหญ่กำลังปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้ทันและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอยู่แล้วอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ที่สำคัญสามารถส่งผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบต่อองค์การและต่อความมั่นคงของบุคคลากรในองค์กร ฉะนั้น ผู้บริหารขององค์กรในทุกระดับจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรม และทักษะความสามารถในบทบาทการเป็นผู้บริหาร (ชาย หาญณรงค์, 2557: 228-229)

ผู้บริหารในยุคปัจจุบันจึงต้องมีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปและผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำชนิดที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ผู้นำขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

ตามขั้นตอน (เนตร์พัณณา ยาวิราช, 2549: 120) ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทางวิธีการคิด

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทาง การสร้างทางเลือกและการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้นำตามทฤษฎีนี้จะเชื่อว่า การที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นไม่ใช่จะอาศัยโชคช่วย แต่จะต้องเป็นผลจากการที่ต้องคอยติดตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอกองค์กร การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์กรในระยะยาว และการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548: 284) จากการวิเคราะห์และศึกษางานวิจัยของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550: 421) แบ่งประเภทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ออกเป็น 4 แบบด้วยกัน ได้แก่ 1) แบบผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม 2) แบบผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม 3) แบบผู้รักษาสถานภาพเดิม และ 4) แบบผู้บริหารกระบวนการ ซึ่งทั้ง 4 แบบแบ่งตามคุณลักษณะสำคัญของผู้นำ 2 ประการ คือ คุณลักษณะเกี่ยวกับระดับของการแสวงหาความท้าทายกับระดับความต้องการที่จะมีอำนาจในการควบคุม ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นี้มีคุณลักษณะตรงตามที่องค์กรในปัจจุบันต้องการ

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้ มีการบริหารคล้ายกันกับโรงเรียนสามัญทั่วไป เพียงแต่การจัดการศึกษาที่เน้นทางด้านพระพุทธศาสนา จะกระทำโดยส่วนใหญ่ในสมณเพศ เพราะว่าข้อจำกัดด้านขนาดหรือด้านบุคลากรขององค์กร แต่ก็หวังที่จะทำให้มีผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่มีความรู้ ความสามารถสูง สามารถบริหารโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เพราะเชื่อว่าโรงเรียนจะดีมีคุณภาพหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ (อนุชิต วรรณสุทธิ์, 2548: 15) และทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ จึงจะทำให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 408 แห่ง แต่ปรากฏว่า การดำเนินงานด้านการบริหารงานและการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่นั้น ยังไม่บรรลุตามมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพและความคาดหวังในอนาคตที่ควรจะเป็นไปของระบบการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (สำนักงานพระพุทธศาสนศึกษาแห่งชาติ, 2556: 16) ซึ่งจากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงราย, 2556)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารระดับสูงควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พิจารณาถึงความอยู่รอดของสถานศึกษาต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการเสนอผู้บริหารเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภาวะผู้นำให้เหมาะสมและสามารบริหารงานโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรสนับสนุนการสอนโรงเรียนพระปรัยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2555 รวม 368 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรสนับสนุนการสอนโรงเรียนพระปรัยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2555 โดยการเปิดตารางสำเร็จของ เครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 100) โดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก รวมกลุ่มตัวอย่าง 202 รูป/คน

2. รูปแบบการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย 4 ด้าน ตามแนวคิดของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550: 421) คือ ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม ด้านผู้รักษาสถานภาพเดิม และด้านผู้บริหารกระบวนการ

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และระดับชั้นที่เปิดสอน เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

5. การสร้างเครื่องมือ

5.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สร้างแบบสอบถาม

5.2 ดำเนินการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้น นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

5.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่า IOC และปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ปรากฏว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ 0.97 แสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

5.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่น แล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้รักษาสถานภาพเดิม ($\overline{X}$ = 3.86) รองลงมา คือ ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม ($\overline{X}$ = 3.79) และด้านผู้บริหารกระบวนการ ($\overline{X}$ = 3.74) และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 3.73)

ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.79) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านชอบศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่อยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 4.01) รองลงมา คือ ท่านชอบปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน แต่ไม่กระทบกับกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 3.98) และ ท่านมีความคิดริเริ่มในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.91) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านเป็นผู้นำร่องโครงการใหม่หรือรูปแบบการใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ($\overline{X}$ = 3.47)

ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.73) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านเน้นการทำงานโปร่งใส เปิดเผย ($\overline{X}$ = 4.16) รองลงมา คือ ท่านส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และท่านปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงานไม่กระทบต่อกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.03) และ ท่านชอบศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่อยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 3.97) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านตรวจสอบประเมินผลผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 3.28)

ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.73) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านเน้นการทำงานโปร่งใส เปิดเผย ($\overline{X}$ = 4.16) รองลงมา คือ ท่านส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และท่านปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงานไม่กระทบต่อกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.03) และ ท่านชอบศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่อยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 3.97) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านตรวจสอบประเมินผลผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 3.28)

ด้านผู้บริหารกระบวนการ เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารจัดการข้อมูล ประยุกต์ใช้ข้อมูล ข่าวสารความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนางาน ($\overline{X}$ = 3.92) รองลงมา คือ ท่านมีทักษะและไหวพริบสามารถแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานได้ ($\overline{X}$ = 3.86) และ มีการรายงานผล แผนงาน /โครงการเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพัฒนางานและ

กำหนดแผนปฏิบัติงาน และ ท่านมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.76) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านมีความคิดเชิงประยุกต์สามารถกำหนดมาตรฐานการทำงานเพื่อสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 3.58)

1.2 ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม 4 ด้าน

ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุมควรใช้หลักการจัดการแนวธุรกิจมาประยุกต์ใช้ ควรมีความคิดสร้างสรรค์ควบคุมอยู่ในฐานที่ถูกต้องตามกฎของโรงเรียน ควบคุมดูแลการปฏิบัติการงานของบุคลากรอยู่เสมอ

ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม มีส่วนร่วมทุกคน แบ่งงานตามความถนัด มีการประชุม/บุคลากรเปิดโอกาสให้ทุกคนเสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆขององค์กร ทำงานต้องโปร่งใสไม่มีหลายมาตรฐาน เกิดความคิดแปลกใหม่ เน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ด้านผู้รักษาสถานภาพเดิม ปรับเปลี่ยนสภาพตามความเหมาะสม ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้บุคลากรรักความสามัคคี ซื่อสัตย์ มีวินัยตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา

ด้านผู้บริหารกระบวนการ เน้นการเรียนแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานที่เน้นกระบวนการตามแนวทฤษฎีและลงมือปฏิบัติเป็นสิ่งที่ดี

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

สภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้รักษาสถานภาพเดิม รองลงมา คือ ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม และด้านกระบวนการ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ต้องพัฒนาและปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเปิดรับนโยบาย แนวคิด และวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตน หานวัตกรรมใหม่ๆ มาพัฒนาโรงเรียน จากเหตุผลจึงทำให้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แบบผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วมเป็นด้านที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล สุภาทอง (2550: 107) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ครึกกระโทก (2555: 226) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลต่อการนำแนวคิดในการวิเคราะห์องค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดแผนกลยุทธ์ และแผนการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กร

ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านชอบศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่อยู่เสมอ รองลงมา คือ ท่านชอบปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน แต่ไม่กระทบกับกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ และ ท่านมีความคิดริเริ่มในการทำงาน และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านเป็นผู้นำร่องโครงการใหม่หรือรูปแบบการใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าการบริหารอาจขาดงบประมาณและไม่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือไม่เห็น

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

ความสำคัญของเทคโนโลยี ซึ่งใช้ทรัพยากรทางด้านงบประมาณค่อนข้างสูง โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในระบบงาน ซึ่งอาจกระทบต่อรูปแบบการทำงาน แต่ไม่กระทบต่อกฎระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิลาศลักษณ์ อุมะวรรณ (2552: 175) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดนอกกรอบซึ่งเป็นการคิดหาวิธีการใหม่ๆ การแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหา ข้อขัดข้อง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่า ไม่ใช่การทำตามขั้นตอนที่เคยทำกัน แล้วคิดว่าจะไปถึงเป้าหมายหรือแก้ไขปัญหาได้

ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านเน้นการทำงานโปร่งใส เปิดเผย รองลงมา คือ ท่านส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และท่านปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงานไม่กระทบต่อกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง และ ท่านขอบศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่อยู่เสมอ และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านตรวจสอบประเมินผลผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ อาจเป็นเพราะว่าผู้นำมีการวางแผนกลยุทธ์ที่ดีและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมเป็นหลักการในการบริหารงานที่ดีความสำคัญของคนเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ผู้นำจึงพยายามสร้างความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอย่างเหนียวแน่นของผู้คนที่ร่วมปฏิบัติงาน โดยเน้นการปรับปรุงการสื่อสารระหว่างกันมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้ทุกคนได้เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ จะยืดความยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีอิสระสามารถที่จะเลือกวิธีทำงานซึ่งตนเห็นว่ามีประสิทธิผลสูงสุดได้เอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล สุภาทอง (2550: 72) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถกำหนดทิศทางการบริหารงานตามนโยบายการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยน แผนการบริหารได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มันทนา กองเงิน (2554: 104) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน ประพฤติ ปฏิบัติตนต่อผู้ใต้บังคับบัชญาทุกคนโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีความรัก ความเมตตาและเอื้ออาทรเป็นที่รักและศรัทธาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านผู้รักษาสถานสภาพเดิม เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ท่านสนับสนุนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน รองลงมา คือ ท่านส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการสอนในแต่ละรายวิชา และ ท่านพยายามปรับปรุงงานให้ทันกับสังคมปัจจุบัน และท่านให้ความเป็นกันเองต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านนิเทศ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ อาจเนื่องมาจากการประเมินการปฏิบัติต้องมีการปรับแก้อย่างไรกระบวนการประเมินผลงานหรือการควบคุม ซึ่งเป็นกระบวนการในการตรวจสอบกิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อให้แน่ใจว่าจะบรรลุผลสำเร็จตามแผนหากมีความเบี่ยงเบนไปจากแผนก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขผู้บริหารทั้งต้องมีการประเมินในกิจกรรมการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรวรรณ ปุณขันธ์ (2552: 295) พบว่า ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการในการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานที่ชัดเจนและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ โดยยกระดับความสามารถของบุคลากรให้สำนักเรียนพระปริยัติธรรมให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้สภาพแวดล้อมและข้อจำกัด

ด้านผู้บริหารกระบวนการ เมื่อพิจาณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การบริหารจัดการข้อมูล ประยุกต์ใช้ข้อมูล ข่าวสารความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนางาน รองลงมา คือ ท่านมีทักษะและไหวพริบสามารถแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานได้ และ มีการรายงานผล แผนงาน /โครงการเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพัฒนางานและกำหนดแผนปฏิบัติงาน และ ท่านมี

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านมีความคิดเชิงประยุกต์สามารถกำหนดมาตรฐานการทำงานเพื่อสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำแบบกระบวนการ เป็นผู้นำแบบเชิงรับ เป็นการบริหารโดยการวางเฉย ใช้วิธีการทำงานแบบเดิม คือรอให้ปัญหาเกิดขึ้นก่อนค่อยจึงแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยรัตน์ เมืองสง (2550: 160) พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทการเป็นผู้ทำให้กลยุทธ์ที่กำหนดสามารถลงสู่ปฏิบัติได้ ด้วยการใช้พฤติกรรมการบริหารที่สร้างและกระตุ้นให้มีการปรับปรุงวัฒนธรรม โครงสร้าง และคัดเลือกจัดวางผู้นำฝ่าย กลุ่มงาน และระดับต่างๆใหม่ ให้เหมาะสมทั่วทั้งสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านผู้สร้างสรรค์ที่ควบคุม ควรให้ผู้บริหารเป็นผู้นำร่องโครงการใหม่หรือรูปแบบการใช้เทคโนโลยีที่ยังไม่เคยทำมาก่อน และมีความรู้ความเข้าใจเชิงระบบในสถานศึกษา

1.2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านผู้สร้างสรรค์ให้มีส่วนร่วม ผู้บริหารควรตรวจสอบประเมินผลผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ และควรมีความคิดที่แตกต่างจากบุคคลอื่น

1.3 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านผู้รักษาสถานภาพเดิม ผู้บริหารควรนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ และควรจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ใหม่ ๆกับบุคลากรอยู่เสมอ

1.4 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านผู้บริหารกระบวนการ ผู้บริหารควรมีความคิดเชิงประยุกต์สามารถกำหนดมาตรฐานการทำงานเพื่อสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา และควรมีการบริหารงานที่เน้นกระบวนการปัจจัยป้อนกระบวนการทำงาน และผลผลิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน ได้แก่การบริหารสถานศึกษาระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนหรือองค์การต่างๆ

2.2 ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงพัฒนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะด้านเกี่ยวกับเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา พร้อมทั้งมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาที่มีบริบทและสภาพแวดล้อมของสังคมแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยรัตน์ เมืองสง. (2550). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไกรวรรณ ปุณขันธ์. (2552). ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาย หาญณรงค์. (2557). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบทีมของผู้บริหารในสถานประกอบการ.” **” วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.** Vol.7, No. 2 (May - August 2014): หน้า 227 - 237.

ธีระ รุญเจริญ. (2549). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัทแอล.ที.เพรส จำกัด.

นฤมล สุภาทอง. (2550). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2549). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กเพรส.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิลาศลักษณ์ อุมะวรรณ. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.

มันทนา กองเงิน. (2554). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). **ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น.

สุวิทย์ ครึกกระโทก. (2555). “ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” **วารสารศึกษาศาสตร์,** Vol.23, No. 1: หน้า 216 – 229.

สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงราย. (2556). **การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ.** เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน. เข้าถึงได้จาก http://cri.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=53.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2556). **ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ประจำปี 2554.** เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน. เข้าถึงได้จาก www.onab.go.th/eBookData/**255**4.pdf.

อนุชิต วรรณสุทธิ์. (2548). การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในอนาคต. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.